

EÖTVÖS KÁROLY
I N T É Z E T

Felhívás az olvasónak!

Kérjük, egy-egy állásfoglalásunk jelképes örökbefogadásával Ön is támogassa munkánkat! Támogatását köszönjük!

Forint utaláshoz: 11600006-00000000-78417407 (IBAN: HU56 1160 0006 0000 0000 7841 7407)

Euro utaláshoz: 11600006-00000000-78416231 (IBAN: HU89 1160 0006 0000 0000 7841 6231)

USD utaláshoz: 11600006-00000000-78416303 (IBAN: HU85 1160 0006 0000 0000 7841 6303)

Kétbalkezes állami erőszak a Színház- és Filmművészeti Egyetemen (vélemény)

A kormány az elmúlt napokban tehetetlenségét és tanácstalanságát leplezve, afféle félszeg-erőszakkal, az egyetem feletti hatalomhoz ragaszkodó bénázó cselekvéssel, újabb fejezetet nyitott a lassan nemzetközi botrányná szélesülő SZFE autonómiaküzdelmének letöréséről szóló általa rendezett szomorújátékban.

A támadó éppen nem érzi vesztét, nem hallja a vészcsengőt, hiszen hozzászólt, hogy az elmúlt évtizedben a szabadság fészkeit könnyedén, érdemi ellenállás nélkül, sikerrel verte le, egyenként. Azért, tegyük hozzá, tette ezt néhány figyelmeztető kivétellel (ilyenek voltak pl. a kormánykritikus független szervezetek ellen íródott úgynevezett Civiltörvény áterőszakolása utáni hasra esése, és ilyen a Szabadság téri Eleven Emlékművel szembeni szerencsétlenkedése is), de, korábban sem a megsértett csoportok elszántsága, sem a társadalmi szolidaritás mértéke rendszerint nem volt elég erős a sokszor saját kényelmüket a szabadság elé helyező áldozatok (a sor az Alkotmánybíróságtól a Rectori Konferenciáig eléggé hosszú) megmentéséhez. De a fordulat bármikor bekövetkezhet, hiszen – a történelem erre a tanúnk – az autonómiaigény kitörölhetetlen vonása az emberi nemnek, ezért véglegesen nem legyőzhető. Az SZFE szabadságmozgalma átlagosnak mondható tanügyi autonómiakövetelésként nem rendszerkritikus színezettel indult, folyton emelve a tétet, szorítva a prést, maga a kormány tette érthetetlen ostobaságában, lázadóvá.

1. Önleplező hatalom, a pénz és a korbács

A kormány emberei miközben olykor szánelmas szinten ([Benkő Péter](#)) nyomják a nemzeti és keresztény halandzsát – „Karsai Györgynek én nem fogom tudni soha elmagyarázni, hogy mi a nemzet, meg a haza, meg a kereszténység.” ([Vidnyánszky Attila](#)) –, de az ájtatos máz mögül valami más tűnik elő, ugyanis a kuratóriumosok minden mondatukkal a behódolásért javakat, jószágokat, sok pénzt ígérnek, és ugyanezzel a lélegzettel változatos büntetésekkel is fenyegetnek. Ebből a magunk részéről nem a hazaszeretet és nem is az Evangélium ígét olvassuk ki.

Hanem látnivaló az, ahogy a NER romlott belvilágát már elfedni sem óhajtva, képviselői simán elhiszik, hogy az emberi viselkedés egyetlen tartománya saját mindennapjaik, hogy szűk horizontukon túl nincs semmi. Hiszik, mert ellenkezőjét személyes életükben soha nem tapasztalták – ebben Vidnyánszky lehetne kivétel –, hogy léteznek morális megalapozottságú személyek, gondolják, talán csak szóvirág a *személyiség* betűsor, vagy hogy erényesnek lenni

jó, Jókai Mór Porcelán utcai zsibárusa szavaival „Én azt mondom, hogy becsületesnek lenni a legjobb üzlet.”¹. Nem képesek felfogni, hogy az SZFE tanárai és diákjai nem a Közzolgálati Egyetem csillogóra polírozott márvánnyal borított mellékhelyiségeiről, a miniszterelnök falra vésett nevének arany betűiről, hanem éppen a hiteles önkifejezés és világértelmezés lehetőségeiről ábrándoznak. Hogy számukra, ha már ez a kérdés, Armani helyett megfelel a szimpla konfekció vagy a turkáló, a skót felföldi füstös whisky helyett az ötlépcsős kocsmá fröccse cserébe a szabadságért.

Nem tudjuk sohasem, mikor ér véget egy autokrata hatalma. De, ki tudja, megtörténhet bármikor, történhetett volna éppen tegnap, történhet ma vagy holnap is. Erre utal, a jelenleg zajló köztörténetet tekintve lehet, hogy tévesen, de mégis a lényegre, azaz az autokrata drámájára rámutatva [Hajdu Szabolcs](#) is: „*Orbán Vikornak vége, már minket sem tud szétkergetni.*”. Az mindenesetre biztos, hogy [a libernyákokat a hátukon is elcipelő](#) örök győzteseknek, az önmaguk szobraként pózoló, saját nagyságuktól elszállt hatalmasoknak, a nemzeti érdek személyes megtestesüléseinek általában is a hatalom nélküliektől van félnivalójuk. Konkrétan pedig itt és most – ha maradt egy csöpp eszük – ezektől a mosolygó lányoktól és az életszerető jelmezes ifjaktól kell tartaniuk.

2. Az SZFE átszervezése magánegyetemmé alkotmányosértő

Az Eötvös Károly Intézet korábbi [elemzésében](#) azt bizonyította, érveinket nem ismétljük meg, hogy a „magánegyetemmé” átszervezés mindenekelőtt alaptörvény- (alkotmány)ellenes és helyenként még az erre az átszervezésre szabott pozitív joggal is ellentétes volt.

Lássuk most az elmúlt napok történéseit, és nézzük meg annak jogi vonatkozásait:

3. Ki a kancellár? Mit kell tennie? Mit nem szabad megtennie?

Vidnyánszky Attila és társai, kínos megnyilvánulásai tanulságát levonva, a miniszter által kinevezett kuratórium tagjaiként, felzárkózva [a magyar és szlovák szénhidrogén- és kőolajipart képviselő a kezdetektől néma tagokhoz](#), a kancellárra bízták (és az ő farvizén inkább csendben evickélő Novák rektorhelyettesre) az intézkedés és a beszélés itt és most nagyon hálátlan feladatát.

Mindezért szólnunk kell a kancellár feladatairól.

A felsőoktatásban a kancellár intézményét 2014-ben vezették be, ami a korábbi jogállapothoz képest az autonómia jelentős korlátozása, de mégsem a megszüntetése volt. Az ő feladatuk az intézmény működtetése. Felelnek a gazdasági, pénzügyi, számviteli, munkaügyi, informatikai tevékenységéért, a vagyongazdálkodásáért.

A kancellárnak a rá vonatkozó törvényi szabályozás szerint az oktatókkal, a kutatókkal és a hallgatókkal nincs dolga, ebben a körben egyáltalán nincs hatásköre! Viszont munkáltatója az

¹ Jókai Mór: A köszívű ember fiai.

összes többi egyetemi munkavállalónak. A kancellárok kiválasztásába, ezt több szakértő és érintett nehezményezte annak idején, az intézményeknek nem volt semmiféle beleszólásuk. Az EMMI pályáztatott, a miniszterelnök kinevezett, a kancellárok felett a munkáltatói jogokat pedig az emberi erőforrások minisztere gyakorolja. A személyi vezetés kétszereplős lett: az egyetem képviselője a rektort illeti, az üzemeltetés pedig a kancellár feladata. A kinevezés körül néhány helyen (Színház és Filmművészeti Egyetem, Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem) akadtak ezért konfliktusok, volt olyan kinevezett kancellár, aki aztán elkullogott. Az egyetemek többsége azért benyelte a békát. Azután újabb fejlemény, hogy a kancellárok tevékenységét is érintik a később létrehozott [konzisztóriumok](#), amely három tagját a miniszter nevezi ki, hozzájuk csatlakozik az ugyancsak a kormányzatot képviselő kancellár, továbbá ellensúlyt nem jelentve, a rektor. A konzisztóriumnak egyetértési joga van a kancellár által hozott számos gazdasági-fejlesztési döntés tekintetében.

4. A kancellár cselekvési szabadsága korlátozott

A fenti ismertetés alapján világos, mi a feladata az egyetemen a kancellárnak. A kancellár jogszerűen nem teheti meg, hogy feladatát nem végzi el, azt pedig végképp nem teheti, hogy az egyetem működését akadályozza. Ezzel ugyanis megsértené a felsőoktatási törvényt. Talán nem kell külön hangsúlyozni, hogy ellenkezője fogalmi képtelenség lenne: az állami akaratot képviselők esetében a polgári engedetlenség értelmezhetetlen, ilyen tényleg nincs! Mindezt csakis azért kell említenünk, mert a kancellár ajkát ez a mondat [hagyta el](#): „Ha ők lezárhatják előttem az utat, akkor vezetőként én is lezárhatok egy-két helyszínt, amelyiket én úgy gondolom.”

Ez a probléma a további alpontoknál visszatér. Itt csak annyit mondunk, hogy azon ógni-mógni, hogy az egyetemfoglaló diákok az egyetemfoglalás idején az irodákban alszanak, pusztán nevetséges.

Itt érdemes utalnunk az egyetemi autonómia képviselőinek a kancellár személyével kapcsolatos morális problémájára. A törvényesen kinevezett kancellár munkaviszonyát a kuratórium megszüntette, aki a jogviszony megszűnését tudomásul vette, majd a kuratórium új kancellárt nevezett ki. A diákok, a professzorok és az egyetem többi dolgozóinak többsége viszont a kuratóriumot és ebből következően a kuratórium által kinevezett kancellárt is illegitimnek tartja. Viszont az egyetem mindennapos működéséhez a kancellár feladatellátása szükséges, mert ha a kancellár feladatait nem látja el, lényegében működésképtelen az intézmény. A kancellár viszont nem azért köteles feladatkörét ellátni, mert kinevezését az egyetem közössége legitimnek tartja, hanem azért, mert ő a kinevezést elfogadta, ennél fogva a kancellár összes törvényi kötelezettségét magára nézve ugyancsak elismeri.

5. A kancellár nyelve

A Színház- és Filmművészeti Egyetem e beosztásban kezdő, az egyetem polgárai által illegitimnek tartott kancellárja, nem csupán nincs teljesen tisztában feladatkörével – talán mert szegény feje csak a hadseregben és a Közszolgálati Egyetemen szolgált –, a közeget sem ismeri.

A kancellár ugyanis, aki *civilben* gyalogsági (továbbá mostantól színművészeti) ezredes, ha utasít, azt a valaha volt szocialista néphadsereg tisztjei (és a jutasi őrmesterek) modorában teszi: visszatérő fordulata, *alantasainak* címzett parancsaiban az „*elvárom*” fordulat. Aki nem teljesen tájékozatlan, tudja, az egyetemek világában ez a hang ismeretlen.

6. Zárás és zártörés

A Színház és Filmművészeti Egyetemen az egyetemfoglalás idején folyamatos az oktatás. Az Ódry Színpad egyfelől az egyetemfoglalás idején az egyetemi oktatás egyik helyszíne, másrészt demokratikus agora (nem a piactér értelemben). A korábbi magyarországi egyetemfoglalások idején, nyilván nem függetlenül attól, hogy akkoriban az Orbán-rendszer autoriter vonásai még kevésbé voltak erőteljesek, eddig soha nem merték [kizárni](#) a hasonló funkciót betöltő tantermekből az egyetemi diákságot és tanáraikat. A Színművészeti emberemlékezet óta nyitott színházterme (Ódry Színpad) ajtaján titkos manőverrel végrehajtott zárcsere tehát jogtalan. Ha az egyetem professzorai vagy a diákok szakember segítségével kinyitják, a kuratórium és a kancellár emiatt semmit nem szólhat, ha pedig a zárat, anyagi kárt okozva felfeszítik, a bíróság előtt majd legfeljebb az ajtóban esett kár megtérítésén lehet majd egyszer vitatkozni. Ha egyáltalán. Mert a jó bíró valószínűleg ezt a kárfelelőséget sem állapítaná meg. Annak a miniszterelnöknek az emberei, aki kordonbontás közben csavarkulccsal a kezében nagyon büszkén nyilatkozott arról, hogy ő most polgári engedetlenkedik, nem szólhatnak azért, mert az egyetem egyik legfontosabb terét záró ajtót kinyitották. Az egyetemre kinevezett tanárok kötelessége és joga tanítani, ennek infrastrukturális feltételeit a kancellár köteles folyamatosan biztosítani, a diákságnak meg ugyancsak joga van tanulni és használni az egyetem erre szolgáló tereit. Aki tehát, akárhogy, de kinyitja az Ódry Színpad jogellenesen lezárt ajtaját, az oktatás és a vélemény szabadságának nyit teret. (A legfrissebb hír szerint az Ódry Színpad ajtaja, talán mert hozzászólt ahhoz, hogy nyitva legyen, csak úgy [kinyílt](#), és mostantól – tekinthetjük ezt akár szimbolikusan is – a diákok immár a nyitott ajtót őrzik.)

7. A sztrájkolók nyilvántartása

A Nemzetközi Munkaügyi Szervezet a munkavállaló személyes adatvédelmére már 1996-ban alapkövetelményeket határozott meg.²

Ezek között ilyeneket találunk:

- Az adatok felvételének jogszerűnek és méltányosnak kell lennie.
- Az adatkezelésnek a foglalkoztatáshoz szükséges legszűkebb adatkörre szabad csak kiterjednie.
- A munkavállalók adatait csak a foglalkoztatásukhoz közvetlenül lényeges okból szabad felhasználni, csak olyan célból, melyre azokat eredetileg gyűjtötték.
- A munkavállalók nem mondhatnak le privacy jogaikról.

A Munka Törvénykönyve: 7. § (1) szerint „Tilos a joggal való visszaélés. E törvény alkalmazásában joggal való visszaélés különösen, ha az mások jogos érdekeinek csorbítására,

² ILO, Protection of Workers' Personal Data, 1997, Geneva.

érdekérvényesítési lehetőségeinek korlátozására, zaklatására, véleménynyilvánításának elfojtására irányul vagy ehhez vezet.”³

Szarka Gábor kancellár ezek szerint jogsértően kérte be a sztrájkolók névsorát, akik, igen helyesen, visszakérdeztek: vajon milyen jogszerű célt tud a kancellár megjelölni, amely alapján kezelni óhajtja személyes adataikat.

A kancellár, láttuk, nem először téved. A probléma abban áll, hogy a célhoz kötött adatkezelés szabályai és az adattakarékosság elve alapján mindenki csak olyan annyi adatot kezelhet, amely és amennyi jogszerű feladatai ellátásához feltétlenül szükséges.

Miután a sztrájkolóknak nem jár fizetés, a sztrájkolók személyes adatainak a bérszámfejtésben valóban meg kell jelenniük. De csak ott, és csak addig, amíg a cél nem teljesült. A kancellárnak meg kellett volna értenie, hogy miközben felel a bérszámfejtésért, az ilyen adatokhoz nem juthat hozzá. Ha pedig ezeket jogellenesen megszerezte, komoly szankciókra számíthat.

Tegyük hozzá, a kancellár és a rektor hűségnyilatkozatot követelő közleménye – „Az Egyetem valamennyi munkavállalóját, oktatóját és hallgatóját a következő napokban levélben keressük meg, hogy nevüket is vállalva **nyilatkozzanak a kialakult helyzetről, az SZFE vezetésével való együttműködési szándékukról.**” –, ugyancsak magánéleti jogokat sért, ezért jogellenes.

8. Az Internet lekapcsolása

Ma a világ minden egyetemén (ahogy szinte minden intézményben a kávézóktól a baromfitelepekig) a működő internet alapszolgáltatás, az intézményi közmű része. Ma internetelés nélkül, nemhogy egyetemi, iskolai oktatás sincs. A kancellár az internet lekapcsolásával megsértette fenntartói törvényi kötelezettségét. A Facebook elérhetetlenné tételével pedig ugyanez a helyzet. Ráadásul a forgalomban lévő rengeteg mobil eszköz világában ez is inkább a nem csupán jogellenes, de esetlen bosszantás kategóriájába tartozik. Az Internet minden mesterséges akadályra az akadály megkerülésével válaszol. Itt is ez történik.

9. Tilos a szonett és a bukfcenc, avagy a Tanköztársaság eltörlése

Ezzel azért foglalkozunk csak, mert jogi döntésnek látszik, noha nem is az. Hanem hasonló ahhoz, mintha éppenséggel a szonettet vagy a bukfcencet tiltotta volna be a nagyhatalmú kancellár és rektorhelyettes. Ez az egyetem közössége által illegitim vezetőknek minősített nagyfőnökként tetszelgő emberek által kiadott közleményben biztosan a legkomikusabb elem. A kancellár és rektorhelyettes „a ’tanköztársaságot’ a maga részéről a **mai nappal befejezettnek tekinti**, attól a továbbiakban elhatárolódik, annak **infrastrukturális és pénzügyi feltételeit nem biztosítja**”, és ha ez nem elég, fenyegetőleg megnevezik a Tanköztársaság két főkolomposát Upor László megválasztott rektort és Csernai Mihályt, a hallgató önkormányzat vezetőjét.

³ A munkajogban az elérni kívánt cél és az ennek érdekében okozott alapjogi korlátozásnak arányosnak kell lennie. A sztrájkolók adatai a célhoz kötöttség alapján csak bérszámfejtési célból kezelhetők. 20/1990 (X. 4.) AB határozat, 879/B/1992. AB határozat, <https://naih.hu/files/ABI-ajanlas-381-H-2006-18.pdf>

A hallgatók válasza: „A tanköztársaságot betiltani nem lehet, feltételeit rajtunk kívül senkinek nem feladata biztosítani. Ez egy eszme, melynek égisze alatt az egyetem minden polgára egyenlő. Nincsenek vezetők és nincsen képviselő.”

Németh Gábor, az egyetem neves tanára is megszólalt: „A tanköztársaságnak nincsenek képviselői, ezért őket felelősként megnevezni legalábbis különös gesztusnak tűnik. Ötletgazdája van. Ha bűnbakot keres, akkor megtalálta, én vagyok az.” Azóta a hallgatók sorra [egyenként jelentkeznek](#) e szerepért, gyönyörű válaszul a megosztó próbálkozásokra.

10. Az őszi szünet előrehozatala, azonnali hatállyal

Kínos leírni azt, ami nyilvánvaló, hogy az egyetem fenntartásával megbízott vezető nem kötelességet teljesít, hanem kötelességet szeg, amikor önmaga által is elismerten szájalmas, átlátszó ürüggyel próbálja az épületet megtisztítani a hallgatóktól és tanáraiktól. 16-án pénteken, a kancellár és a rektorhelyettes a fertőtlenítés és karbantartás fedősztorijával megpróbáltak néhány órás határidővel minden egyetemi polgárt eltávolítani a campusról. Erre az egyetemfoglalók persze nemet mondtak.

Ha az értelmetlennek látszó intézkedésben célatosságát keresünk, legelőször a kancellár [szavaihoz](#) kell fordulnunk. „Azért is fontos ez a pár nap..., hogy mindenki egy kicsit lenyugodjon, a hallgatók, a dolgozók, a tanárok és a vezetőség is”. Elismerte, hogy rendelkezésével nem bontotta ki egészen igazságot. Szóval hazudott. „Az őszi szünet előrehozásával az volt az elsődleges cél, hogy a szabadság előbb kezdődjön.”

Vagyis nem a karbantartás, nem a Covid, de nem is bogarak kiirtása a valós ok. A kancellár úr az Origionak nyilatkozva, kétségbe vonva, hogy a diákok ilyesmire képesek, katonaszakmai fejtegetésekbe bonyolódott: „Ismerem azt, hogy egy ilyen épület élőerős őrzése milyen komoly feladat, ehhez szervezettség kell.”. Azaz, mire a meglepett diákok visszatérnek, akár a kancellár által szakmailag korrekt módon biztosított, megfelelő élőerővel megerősített rendfenntartó portaszolgálat is megszervezhető lett volna az előrehozott szünetben. Az is megeshetett volna, hogy az őszi vakáció végén a megkezdett műszaki karbantartás következtében már a kivésett villanyvezetékek, leszerelt WC kagylók és vízcsapok várták volna az egyetem polgárait. Mellesleg, mint az az ilyen rezsimekben általános, lenézi, [gyermekeknek tekinti](#) a szabadságukért kiálló egyetemistákat. Akik régóta az első felnőtt bátorsággal mutatnak példát.

Bizonyára mielőbb le akarhatták zárni – joggal, törvényekkel nem bajlódva – ezt az egyre kényelmetlenebb szabadság cuccot. Nem sikerült. Ha pedig arra gondoltak, hogy az október 23-i tüntetést ezzel az elővágással megelőzhetik, éppenséggel tévedtek. Az eredmény az ellenkezője, tekintélyes tömeg szállta meg a kiürítés kitézett óráján a Vas utcát.⁴ Ez pedig a tervezett tüntetés sikeres főpróbájának is tekinthető.

⁴ Ezt követően a kancellár, aki, sokadszor mondjuk, nem illetékes a diákság és az oktatók ügyében, újabb fenyegetőzésbe fogott: „Aki az őszi szünet alatt külön kancellári engedély nélkül az SZFE létesítményeiben tartózkodik, azt saját felelősségére teszi, vállalva annak minden következményét.”